



Рут





## Гъахъун

«Рут» ктаб чувуд халкъдин яргъал дегъзамандикай я. Ана къалурнавай вакъиайра иштиракзавай ксарин арада гьалтзавайбур, адет яз, тарихдин къисайра гьалтдай ксар — пачагъар, сердерар, пайгъамбарар туш. Ана къилдин къуватлу гьукумат авачир девирда ва гъар са инсанди чан аламукъун патал чІехи жафа чІугун лазим къвезвай заманда чпин зегъметдалди яшамиш жезвай адетдин инсанри иштиракзава. Чи эрадал къведалди къвед лагъай агъзур йисан эхирда чувудрин уьмуьр гъа ихътинди тир. Кашак, къунши халкъарин чапхунвилерик акатуникай чеб хуьдай са мумкинвални абуруз авачир.

Чувуддик гъуьлуьк хъайи, амма вич чувудрикай тушир Рут тІвар алай жегъил дишегълиди, гъа вахтарин къайдайриз аксивал авун яз, гъуьл къейидалай къулухъ вичин къаридихъ галаз амукъун къетІзава. Им, гъи патахъай килигайтІани, адетдинди тушир кам тир. Сад лагъайди, а чІавуз хендедаяр чпин къарийрихъ галаз амукъдай адет авачир. Къвед лагъайди, Рутан къари яшамиш хъайи чилел гзаф къати каш авай. Пуд лагъайди, Рут, миллетдал гьалтайла, маабви тир. Маабвиар, лагъайтІа, чувудрин душманар язвай. Ихътин

викІегъ камунилай гуьгъуьниз Рутан къисмет вилив техвей жуьреда дегіш жезва. Эхирни адакай чи эрадал къведалди XI-асирда чувудрин вири тайифаяр вичин гьукумдик сад авур ва вичин къуватлу пачагьлугъ арадал гъайи чувуд пачагьдин чІехи баде хъана.

### Рута вичин къари гадарзавач

**1** <sup>1</sup>Исраил гъакимри идара ийизвай йикъара уьлкведа каш гъатна. Ягъудиядин Бетлегьемдай тир са кас вичин пабни къве хва галаз Маабдин чилерал яшамиш жез фена. <sup>2</sup>А касдин тІвар Элимелек, адан папан тІвар Наъми, адан рухвайрин тІварарни Махлан ва Килиан тир; абур Ягъудиядин Бетлегьемда авай эфратайрин тухумдай тир. Абур Маабдин чилерал атана, гъана амукънай. <sup>3</sup>Наъмидин гъуьл Элимелек къена. Наъми вичин къве хва галаз амукъна. <sup>4</sup>Рухвайри чпиз маабви папар гъана, абурукай садан тІвар Арфа, муькуьдан тІварни Рут тир. Абур ана са цІуд йисуз къван яшамиш хъайидалай <sup>5</sup>гуьгъуьниз Наъмидин къве хвани Махланни Килиан къена; Наъми рухваярни гъуьл амачиз амукъна. <sup>6</sup>Ада вичин сусарни галаз Маабдин чилерилай туна, элкъвена хъфин къетІна, вучиз лагъайтІа Маабдин чилерал адаз Реббиди Вичин халкъдал къил чІугуна ва адаз фу гана лагъай ван хъана. <sup>7</sup>Наъми вич яшамиш жезвай чкадай экъечІна, адахъ галаз къве свасни хъфена. Ягъудиядин чилел хкведай рехъ къуна физвайла, <sup>8</sup>Наъмиди вичин сусариз лагъана: «Куьн гъар сад жуван дидедин кІвализ ахлад. Куьн зи къейибурухъ галазни захъ галаз гьикъван хъсандиз

рекъе фенатІа, къуй Реббидини квез гъакъван хъсанвал авурай. <sup>9</sup>Къуй Реббиди квез гъар садаз жуван гъуьлуьн кІвале ферикъат чка жагъидайвал авурай!» Ада сусариз теменар гана, амма абур къагъардалди шехъна. <sup>10</sup>Абуру лагъана: «Ваъ, чун вахъ галаз ви халкъ авай чкадиз хкведа». <sup>11</sup>Амма Наъмиди лагъана: «Ахлад, зи рушар; куьне захъ галаз хтана вучда? Захъ мад рухвар авач къван, абурукай квез гъуьлер жедайвал. <sup>12</sup>Ахлад, зи рушар, хъвач; вучиз лагъайтІа зун гъуьлуьз хъфин патал къуьзуь я. Эгер за „захъ гъахътин умуд ава“ лагъайтІани, гъатта къенин йифиз зун гъуьлуьхъ галаз хъана, ахпа рухвар хайитІани, <sup>13</sup>мегер абур чІехи жедалди квез акъвазиз кІанзавани? Квевай гъакъван гежел вегъена, гъуьлуьз техъфена акъвазиз жедани? Ваъ, зи рушар, куь дердини зун акІажарзава; вучиз лагъайтІа зун Аллагъдин гъили янава». <sup>14</sup>Абур мад къагъардалди шехъна. Ахпа Арфавичин къаридихъ галаз чара хъана, Рут амукъна. <sup>15</sup>Наъмиди Рутаз лагъана: «Ингъе, ви къелитІ вичин халкъдин, вичин аллагърин патав хъфена; ви къелитІдин гуьгъуьналлаз жувни ахлад». <sup>16</sup>Амма Рута лагъана: «Вун туна, хъфиниз зун мажбур ийимир; амма, вун гъиниз фейитІа, зунни гъаниз фида, вун гъина яшамииш хъайитІа, зунни гъана яшамииш жеда; ви халкъ зи халкъ я, ви Аллагъ зи Аллагъ я; <sup>17</sup>Вун гъина къейитІа, зунни гъана рекъида ва гъана кучудни ийида. ГъакІ тахъайтІа, Аллагъ заз къалум хъурай; анжах тек са ажалди зун вахъ галаз чара ийида».

### Бетлегъемдиз хтун

<sup>18</sup> Наъмиди, вичихъ галаз хтун Рута кIевелай къетI-навайди акурла, ам чIалал гъунар акъвазарна. <sup>19</sup> Гъа икI, абур къведни Бетлегъемдал къван хтана. Бетлегъемдиз гъахъайла, вири шегъердик гъерекат акатна, инсанри хабар къаз хъана: «Им Наъми яз тахъуй гъа?» <sup>20</sup> Наъмиди абуруз лагъана: «Заз Наъми\* лугъумир, заз Мара\*\* лагъ, вучиз лагъайтIа заз къудратлу Вири Вичин Гъилевайда чIехи хажалат ганва. <sup>21</sup> Зун инай гъал-агъвал аваз фенай, амма Реббиди зун къулухъди ичIи гъил гваз хкана. Заз Наъми лугъумир, Ребби заз акси хъанва, Вири Вичин Гъилевайда заз туькъуьлвилер ракъурнава». <sup>22</sup> Гъа икI, Маабдин чилерилай атанвай Рутни галаз, Наъми мух гуьдай йикъарин сифте къилера Бетлегъемдиз хтана.

### Баазан къайгъударвал

**2** <sup>1</sup> Наъмидихъ гъуьлуьн патай са мукъва-къили авай, ам вилик-къилик квай кас тир, вич Элимелекан тухумдай яз, адан тIвар Бааз тир. <sup>2</sup> Маабви Рута Наъмидиз лагъана: «Къала зун са никIиз фин, белки, къисмет хъайи са регъимлуда тур мухан къилер кIватI хъийин за». Наъмиди лагъана: «Алад, чан руш». <sup>3</sup> Рут фена агакъайла, ада гвен гуьзвайбурун гуьгъуьналлаз

---

\* 1:20 *Наъми* – чувуд чIалалди «бахтлу».

\*\* 1:20 *Мара* – чувуд чIалалди «туькъуьл». Вичиз Аллагъди туькъуьлвилер гайивиляй Наъмиди вичиз икI лугъун тIалабзава.

кбилер кІватІиз хъана. НикІин и пад Элимелекан тухумдай тир Баазанди яз хъана. <sup>4</sup>Ингье, Бетлегьемдай Бааз атана гвен гуъзвайбуруз лагъана: «Ребби квез куьмек хьурай!» Абуру адаз лагъана: «Реббиди вазни бахтар гурай!» <sup>5</sup>Бааза гвен гуъзвай итимрин кбилел акъвазарнавай касдиз жузуна: «И жегьил дишегьли нинди я?» <sup>6</sup>Гвен гуъзвайбурун кбилел акъвазарнавай-да жаваб гана лагъана: «И жегьил дишегьли маабви я, ам Наъмидихъ галаз Маабдин чилерилай хтанвайди я. <sup>7</sup>А дишегьли, „за гвен гуъзвайбурун гуьгьуьналлаз цуьлерин арайрай мухан кбилер кІватІ хьийин ман“ лагъана, атана, пакамалай икъван чІавалди гъа ина ава; исятда ам кумадик са тІимил ял ягъиз фенва». <sup>8</sup>Бааза Рутаз лагъана: «Яб це, чан руш, кбилер кІватІиз маса никІел фимир, я инайни хъфимир, анжах ина зи къаравушрихъ галаз амуьк; <sup>9</sup>Къуй ви вилик абуру гуъзвай ник хьурай, вун гъабурун гуьгьуьнаваз алад. Ингье, за зи лукІариз вак къгъ тавун буйругънава. Яд кІан хъайила, къапарин патав фена, зи лукІари гьинай яд къачузватІа, гъанай хьухъ». <sup>10</sup>Рута метІерал акъвазна, икрамна, Баааз лагъана: «Зун маса чилерилай атанвайди ятІани, вуна зун хъсандиз къабулна. Ви патай за жуваз ихътин хъсанвал квелди къазанмишна?» <sup>11</sup>Бааза адаз жаваб гана, лагъана: «Ви итим къейила, вун ви къаридив гьикІ эгечІнатІа заз ван хъана, вун, ви буба туна, диде туна, ватан туна, ваз тецидай халкъдик акахъна. <sup>12</sup>Къуй Реббиди ваз и кардай регьимвал авурай! Вун Вичин луварик ферикъат жез кІанз атанвай Реббидин, Израилдин Аллагьдин

патай ваз ацІай пай гурай!»<sup>13</sup> Рута лагъана: «Къуй зун ви вилик регъимдик кваз хъурай, я агъа! Вуна заз са-бур гана. Зун ви гъич са лукІракни квайди туштІани, вун зи рикІикай хабар къуна захъ галаз рахана». <sup>14</sup>Фу недай чІав хъайила, Бааза адаз лагъана: «Инал ша, фу неъ, жуван фан кІус цурудик кягъа». Рут гвен гуъз-вайбурун патав ацукъна. Бааза адаз калар гана; Рут тІуьна тух хъана; калар амукъни авуна. <sup>15</sup>Рут мад къилер кІватІун патал къарагъна. Бааза вичин лукІариз буйругъ яз лагъана: «Къуй ада цуълерин арайрайни кІватІрай, адан хатур хамир. <sup>16</sup>Цуълерикайни къилер хкудиз ая, гъабурни адаз тур, къуй ада вичиз кІватІ-рай, адаз экъуьгъмир».

**Рутан къариди чпин крар Аллагъди къилиз  
акъудзавайди къатІузва**

<sup>17</sup>Гъа икІ няни жедалди Рута мухан къилер кІватІиз хъана, кІватІайбур гатана, са эфа\* къван мух хъана. <sup>18</sup>Мухни къахчуна, ам шегъердиз хъфейила, къаридиз Рута кІватІнавай мух акуна. Рута, къвалакай хкудна, вичи тІуьр калрикай амукъай пай къаридиз гана. <sup>19</sup>Къариди адаз лагъана: «Вуна къилер гъинай кІватІ-на, гъина кІвалахна? Вун къабулайдаз бахтар гурай!» Рута къаридиз нин никІе кІвалахнатІа малумарна лагъана: «За къе кІвалахай никІин иесидин тІвар Бааз я». <sup>20</sup>Наъмиди вичин сусаз лагъана: «Вичин регъимди-кай я чан алайбурни, я къейибурни хкуд тавур адалай

---

\* 2:17 *Са эфа* – 20 килодиз барабар я.

Ребби рази хьурай!» Наъмиди Рутаз лагъана: «А кас чи мукъвади я; ам чи мирес я». <sup>21</sup>Маабви Рута лагъана: «Ада заз „гвен гвена куьтягъ жедалди зи лукІарихъ галаз хьухъ“ лагъана». <sup>22</sup>Наъмиди вичин свас Рутаз лагъана: «ГьакІ хъсан я, чан руш, вун адан къаравушрихъ галаз жеда, маса никІел фин хъана ви намусдик хкуьрдайвал жедач». <sup>23</sup>Гъа икІ, ам Баазан къаравушрихъ галаз хъана, мухан гвенни кьублуьн гвен куьтягъ жедалди ам кьилер кІватІиз ва къаридихъ галаз яшамииш жез хъана.

### Рутан тІалабун

**З** <sup>1</sup>Садра Рутан къари Наъмиди сусаз лагъана: «Чан руш, ваз хъсан жедайвал, далу ядай са кас авай чка жагъуриз жедачни? <sup>2</sup>Ангъе, вун вичин къаравушрихъ галаз хъайи чи мукъва-кьили Бааз. Къе йифиз ада ратІал мух гарал вегьидайвал я. <sup>3</sup>Чин-гъил чуьхуьх, атир ягъа, жувал гуьрчег парталар алуки ва ратІал алад, амма Бааза тІуьна-хъвана куьтягъдалди жув адаз кьалурмир. <sup>4</sup>Ам къаткудай чІавуз, гьи чкадал ксудатІа, чира; гъа чІавуз фена, адан кІвачерилай яргъан алудна, гъанал къаткук. Вуна вуч ийидатІа, ада ваз лугъуда». <sup>5</sup>Рута къаридиз лагъана: «За вири вуна лагъайвал ийида». <sup>6</sup>Ада, ратІал фена, къариди вичиз вуч авун буйругънатІа, вири гьакІ авуна. <sup>7</sup>Бааза тІуьна, хъвана, вичин рикІ шадарна, фена цуьлерин таядин кьвалав ксун патал ярх хъана. Рутни вич таквадайвал фена, яргъан алудна, адан кІвачеривай ярх хъана. <sup>8</sup>Йифен кьулариз Бааз кьудгъун хъана, ада кьил хкажна. КилигайтІа, адан кІвачеривай са



дишегъли ярх хъанва. <sup>9</sup>Бааза адаз лагъана: «Вун вуж я?» Дишегълиди жаваб гана: «Зун Рут я, ви лукІ; ви лувакай жуван лукІраз далда ая, вучиз лагъайтІа вун мирес я зи». <sup>10</sup>Бааза лагъана: «Ваз Реббиди бахт гурай, чан руш! И ви эхиримжи кар вуна виликандалайни хъсандиз авуна, вучиз лагъайтІа вун я кесиб, я девлетлу жегъил итимрихъ къекъвез фенач. <sup>11</sup>Гъа икІ, чан руш, кичІе жемир; вуна вуч лагъайтІани, за гъам ийида, вучиз лагъайтІа вири зи халкъдиз вун эдеблу дишегъли тирди чизва. <sup>12</sup>Зун ви мирес хъун гъакъикъат ятІани, амма ваз залайни талукъ мирес ава. <sup>13</sup>И йиф гъа инал акъуд хъия; пака ада вахъ галаз алакъалу везифаяр тамамарайтІа, хъсан я; къуй ада гъакІ авурай; эгер къабулиз кІан тахъайтІа, вун за къабулда. Чи къилел Ребби ала! Пакама жедалди ксус». <sup>14</sup>Рут пакама жедалди адан кІвачерив ксана, ам чеб сад садаз таквадайвал, экв тахъанмаз фад къарагъна. Бааза лагъана: «Дишегъли ратІал атай чІал садазни чир тахъурай». <sup>15</sup>Ада Рутаз мад лагъана: «Къала кван вал алай шаршав инихъ ая, ам ахъайна яхъ». Рута шаршав ахъайна къуна, Бааза адаз ругуд уълчме мух гана, мух адан кІулал эцигна, вич шегъердиз фена. <sup>16</sup>Рут вичин къаридин патав хтана. Къариди адаз лагъана: «ГъикІ хъана, чан руш?» Рута вичиз а касди вуч авуна-тІа вири къаридиз ахъайна. <sup>17</sup>Ва лагъана: «И ругуд уълчме мух заз гъада гана ва лагъана: „Жуван къаридин патав ичІи гъиливди хъфимир“». <sup>18</sup>Къариди лагъана: «И кар квелди куътягъ жедатІа чир жедалди акъваз, чан руш; вучиз лагъайтІа а кас, къе гъилевай кар куътягъ та-вунмаз, секин жедач».

## Къаридин бахт

**4** <sup>1</sup>Гъа чІавуз Бааз шегъердин варарив фена гъанал ацукънавай. Вичикай ратІал Бааз рахай муькуь мирес адан патавай алатна физвай. Бааза адаз лагъана: «Ша, дуст-кас, инал ацукъ». Ам атана ацукъна. <sup>2</sup>Бааза шегъердин агъсакъалрикай цІуд касдиз эверна лагъана: «Инал ацукъ». Абур ацукъна. <sup>3</sup>Бааза миресдиз лагъана: «Маабдин чилерилай хтанвай Наъмиди чи стха Элимелеказ талукъ чил маса гузва. <sup>4</sup>За ви япара цун къетІна: инал ацукънавайбур, зи халкъдин агъсакъалар алай чкадал а чил къачу. Къачуз кІанзаватІа, къачу; къачуз кІанзавачтІа, лагъ, заз чир хъурай; вучиз лагъайтІа валай гъейри къачудай талукъ мирес авач, зун валай гуьгъуьниз я». А касди лагъана: «За къачузва». <sup>5</sup>Бааза лагъана: «Вуна Наъмидивай чил къачудайла, къейидан паб маабви Рутал эвленмиш хъун герек жезва, аял хъайила, чил гъадаз хъжеда ва къейидан тІвар кІвачел ахкъалтда». <sup>6</sup>Талукъ миресди лагъана: «Жуван мулк чукІур тавун патал, завай Рут къахчуз жедач; ам жува къахчу, вучиз лагъайтІа завай жезвач». <sup>7</sup>Эвелдай Израилда чил къачудайла ва я дегишардайла, кар тестикъарун патал ихътин адет авай: сада вичин кІвачин къаб алудна муькуьдаз гудай. <sup>8</sup>Талукъ миресди Баааз лагъана: «Жува къачу». Ада вичин кІвачелай алудна. <sup>9</sup>Бааза агъсакъалризни вири халкъдиз лагъана: «За Наъмидивай Элимелеканни, Килиананни, Махланан вири чилер къачузвайвилин шагъидар гила куьн я. <sup>10</sup>Мулк къейидан хизандин кІвачихъ галамуькун патал ва адан тІвар адан стхайрин арадани ам хайи шегъердани

рикІел хьун патал, за гьакІни Махланан хендеда маабви Рутни жуван пабвиле кьахчузва; куьн кье и кардин шагьидар я». <sup>11</sup>Варарив гвай вири халкъди ва агьсакьалри лагьана: «Чун шагьидар я; кьуй Реббиди ви кІвализ гьахьзавай паб Израилдин рухваяр хайи Рахилни Леа\* хьтинди авурай; Эфратада вахь девлетар хьурай; Бетле-гьемдани ви тІвар машгьур хьурай; <sup>12</sup>Реббиди ваз и жегьил дишегьлидикай гудай несилди ви хизан Тамара Ягьудаз хайи Пересан хизан хьтинди авурай!»

### **Рутакай Давуд пачагьдин чІехи диде жезва**

<sup>13</sup>Бааза Рут кьахчуна, адакай Баазан паб хьана. Абур санал хьана, Реббиди гана Рут кІвачел залан хьана, ада хва хана. <sup>14</sup>Дишегьлийри Наьмидиз лугьуз хьана: «Шукур хьурай Реббидиз, вун мирес-варис амачиз тун тавур! Кьуй адан тІвар Израилда машгьур хьурай! <sup>15</sup>Адакай ваз экв аквада ва ваз кьуьзуь кьилихьди адакай даях жеда, вучиз лагьайтІа ваз ам вун кІанзавай, ирид хцелайни хьсан суса хана». <sup>16</sup>Наьмиди а аял кьачуна, кьужахда кьуна хвена, адаз тербия гуз хьана. <sup>17</sup>Кьуншийри аялдиз тІвар гана абуру лугьузвай: «Наьмидиз хва хьанва», адал Абид тІвар эцигна. Ам Давуд пачагьдин буба Ишаян буба тир. <sup>18</sup>Ингье Пересан тухум: Пересалай Гьесран хьана; <sup>19</sup>Гьесраналай Рам хьана; Рамалай Аминадаб хьана; <sup>20</sup>Аминадабалай Нахшун хьана; Нахшуналай Салман хьана; <sup>21</sup>Салманалай Бааз хьана; Баазалай Абид хьана; <sup>22</sup>Абидалай Ишай хьана; Ишайлай Давуд пачагь хьана.

---

\* 4:11 Рахилни Леа Израилдин бине кутур Якьубан папар тир.